

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2014/64
Karar Sayısı : 2014/140
Karar Tarihi : 11.9.2014
R.G. Tarih-Sayı : 7.4.2015-29319

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 1- 21.2.2014 tarihli ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle, 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na eklenen geçici 14. maddenin,

2- 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 232. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan ".onbeş gün." ibaresinin,

Anayasa'nın 6., 9., 11., 14., 37., 137., 138., 139., 140., 141., 142. ve 159. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Sanıklar hakkında silahlı terör örgütünü yönetmek, bu örgüte üye olmak ve diğer suçlardan açılan kamu davasında, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

1- 6526 Kanun'un 1. maddesiyle 3713 sayılı Kanun'a eklenen itiraz konusu geçici 14. madde şöyledir:

"GEÇİCİ MADDE 14- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca görevlerine devam eden ağır ceza mahkemeleri ile bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemeleri kaldırılmıştır.

Kaldırılan bu ağır ceza mahkemelerinde görev yapan başkan ve üyeler ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki suçların soruşturmasında görevlendirilen hâkim ve Cumhuriyet savcıları, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, beşinci fıkra uyarınca devirlerin tamamlanmasından itibaren on gün içinde müktesepi dikkate alınarak uygun görülecek bir göreve atanırlar.

Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen Cumhuriyet savcılarınca yürütülen soruşturma dosyaları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, yetkili Cumhuriyet başsavcılıklarına devredilir.

6352 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca görevlerine devam eden ağır ceza mahkemelerinde ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinde derdest bulunan dosyalar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte bulundukları aşamadan itibaren kovuşturmaya devam edilmek üzere yetkili ve görevli mahkemelere devredilir. Bu mahkemelerce verilip Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında veya Yargıtayın dairelerinde bulunan dosyaların incelenmesine devam olunur.

Üçüncü ve dördüncü fıkralar uyarınca yapılacak devir işlemleri, bu Kanunla kaldırılan ağır ceza mahkemelerinde görevlendirilen hâkimler ile Cumhuriyet savcıları tarafından bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on beş gün içinde sonuçlandırılır. Dosyaların devir işlemleri sonuçlandırılincaya kadar, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, devredilen dosyalarla ilgili koruma tedbirleri hakkında karar vermeye bu mahkemelerin bulunduğu yer hâkim ve mahkemeleri yetkilidir. Ayrıca, bu Kanunla kaldırılan ağır ceza mahkemelerince verilip henüz gerekçesi yazılmamış olan hükümlerin gerekçeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde yazılır. Kaldırılan mahkemelerde bulunan ve kesinleşen dosyalara ait arşiv ve emanetler ile diğer evrak ve dokümanlar Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenecek mahkeme veya mahkemelere devredilir ve müteakip işlem ve talepler bu mahkemelerce yerine getirilir veya karara bağlanır.

Mevzuatta Ceza Muhakemesi Kanununun mülga 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemeleri ile Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemelerine yapılmış atıflar ağır ceza mahkemelerine; bu mahkemelerin üyelerine yapılmış atıflar Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen Ankara Ağır Ceza Mahkemesine yapılmış sayılır. Mevzuatta Ceza Muhakemesi Kanununun mülga 250 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamına giren suçlar ile Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrası kapsamına giren suçlara yapılan atıflar, Türk Ceza Kanununda yer alan;

a) Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçu veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama suçuna,

b) Haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçlara,

c) İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlara (305, 318, 319, 323, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç),

yapılmış sayılır.

Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi kapsamına giren suçlarla ilgili olarak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla açılmış olan davalarda, sanığın taşıdığı kamu görevlisi sıfatı dolayısıyla hakkında soruşturma yapılabilmesi için izin veya karar alınması gerektiğinden bahisle durma veya düşme kararı verilemez."

2- 5271 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren 232. maddesi şöyledir:

"Madde 232- (1) Hükümün başına, "Türk Milleti adına" verildiği yazılır.

(2) Hükümün başında;

a) Hükümü veren mahkemenin adı,

b) Hükümü veren mahkeme başkanının ve üyelerinin veya hâkimin, Cumhuriyet savcısının ve zabıt kâtabinin, katılanın, mağdurun, vekilinin, kanunî temsilcisinin ve müdafinin adı ve soyadı ile sanığın açık kimliği,

c) Beraat kararı dışında, suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi,

d) Sanığın gözaltında veya tutuklu kaldığı tarih ve süre ile halen tutuklu olup olmadığı,

Yazılır.

(3) Hükümün gerekçesi, tümüyle tutanağa geçirilmemişse açıklanmasından itibaren en geç **onbeş gün** içinde dava dosyasına konulur.

(4) Karar ve hükümler bunlara katılan hâkimler tarafından imzalanır.

(5) Hâkimlerden biri hükümü imza edemeyecek hâle gelirse, bunun nedeni mahkeme başkanı veya hükümde bulunan hâkimlerin en kıdemlisi tarafından hükmün altına yazılır.

(6) Hüküm fıkrasında, 223 üncü maddeye göre verilen kararın ne olduğunun, uygulanan kanun maddelerinin, verilen ceza miktarının, kanun yollarına başvurma ve tazminat isteme olanağının bulunup bulunmadığının, başvuru olanağı varsa süresi ve merciinin tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmesi gerekir.

(7) Hükümlerin nüshaları ve özetleri mahkeme başkanı veya hâkim ile zabıt kâtabi tarafından imzalanır ve mühürlenir."

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 6., 9., 11., 14., 37., 137., 138., 139., 140., 141., 142. ve 159. maddelerine dayanılmış, Anayasa'nın 2. maddesi ise ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 9.4.2014 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle davada uygulanacak kural sorunu görülmüştür.

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine

başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle 3713 sayılı Kanun'a eklenen geçici 14. maddenin tamamı ile 5271 sayılı Kanun'un 232. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan ".onbeş gün." ibaresinin iptalini talep etmiştir.

3713 sayılı Kanun'un iptali istenen geçici 14. maddesinin birinci fıkrasında, aynı Kanun'un 10. maddesi gereğince görev yapan ağır ceza mahkemelerinin kaldırıldığı; ikinci fıkrasında, birinci fıkra ile kaldırılan ağır ceza mahkemelerinde görev yapan hâkim ve Cumhuriyet savcılarının başka görevlere atanmaları usulü; üçüncü fıkrasında, aynı Kanun'un 10. maddesi kapsamında yapılan soruşturmalara ilişkin dosyaların yetkili Cumhuriyet başsavcılıklarına devredileceği; dördüncü fıkrasında, kaldırılan ağır ceza mahkemelerinde derdest olan dosyaların devredilmesine ve temyiz aşamasındaki dosyaların incelenmesine ilişkin usuller; beşinci fıkrasında, devir işlemlerinin ne kadar süre içerisinde yapılacağı, devredilen dosyalarla ilgili koruma tedbirleri konusunda hangi mercinin karar vereceği, karar verilmiş olan dosyalarda gerekçenin ne kadar süre içerisinde yazılacağı, kesinleşmiş dosyalara ilişkin evrak, emanet ve arşivlerin devrinin nasıl yapılacağı; altıncı fıkrasında, aynı Kanun'un 10. maddesine ilişkin olarak yapılan atıfların hangi kanuna, suç tiplerine ve bunlarla ilgili davalara bakmakla görevli yargı mercilerine yapılmış sayılacağı; yedinci fıkrasında, ilgili suçlardan yapılan kovuşturmalarda kamu görevlileri hakkında soruşturma izni gerektiğinden bahisle durma ya da düşme kararı verilemeyeceği hususları düzenlenmiştir.

3713 sayılı Kanun'un geçici 14. maddesinin yürürlüğe girmesiyle birlikte itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin baktığı dosyalar yönünden, yargılama görev ve yetkisi mutlak şekilde sona ermiştir. İtiraz yoluna başvuran Mahkemede bakılmakta olan dava yönünden ise itiraz konusu kural uyarınca nisbi bir yetkilendirme söz konusudur. Buna göre, itiraz yoluna başvuran Mahkemeye yalnızca "gerekçeli kararın yazılması" ile ilgili olarak sınırlı bir yargısal görev ve yetki verilmiştir. Diğer bir ifadeyle itiraz başvurusunda bulunan Mahkemeye tanınan yargısal görev ve yetki, 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle 3713 sayılı Kanun'a eklenen geçici 14. maddenin beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle 3713 sayılı Kanun'a eklenen geçici 14. maddenin beşinci fıkrasının üçüncü cümlesi dışında kalan bölümünün bakılmakta olan davada uygulanma olanağı bulunmamaktadır.

5271 sayılı Kanun'un 232. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ise mahkemelerce verilen hükümlere ilişkin gerekçeli kararların, hükmün açıklanmasından itibaren en geç onbeş gün içerisinde dosyasına konulacağı belirtilmiştir.

5271 sayılı Kanun'un 232. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan gerekçeli kararların yazımına ilişkin süre genel niteliği haiz bir düzenlemedir. 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle 3713 sayılı Kanun'a eklenen geçici 14. maddenin beşinci fıkrasıyla getirilen gerekçeli karar yazımına ilişkin süre ise kaldırılan ağır ceza mahkemelerinin hükmünü açıklayıp henüz gerekçeli kararlarını yazmadıkları dosyalara yönelik olup özel niteliği haiz bir düzenlemedir. İtiraz yoluna başvuran Mahkemenin de kaldırılan ağır ceza mahkemelerinden olması nedeniyle bu Mahkeme yönünden uygulanacak kural, özel niteliği haiz olan 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle 3713 sayılı Kanun'a eklenen geçici 14. maddenin beşinci fıkrasıdır. Bu

nedenle, genel niteliği haiz olan 5271 sayılı Kanun'un 232. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan ".onbeş gün." ibaresinin bakılmakta olan davada uygulanma olanağı bulunmamaktadır.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

Açıklanan nedenlerle;

A- 1- 21.2.2014 tarihli ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle, 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na eklenen geçici 14. maddenin beşinci fıkrasının üçüncü cümlesi dışında kalan bölümünün,

2- 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 232. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan ".onbeş gün." ibaresinin,

itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu bölüme ve ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B- 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle 3713 sayılı Kanun'a eklenen geçici 14. maddenin beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinin esasının incelenmesine,

Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hasan Mutlu ALTUN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, itiraz konusu kuralla öngörülen sürenin makul bir süre olmadığı, kuralın usulüne uygun bir gerekçe yazılmasını kısıtladığı belirtilerek, Anayasa'nın 141. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

6216 sayılı Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

İtiraz konusu kuralla, 3713 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince kurulmuş olan ve bu madde uyarınca kendisine görev verilen davalara bakmakla yetkilendirilen mahkemelerin kaldırılması nedeniyle, bu mahkemeler tarafından verilip henüz gerekçesi yazılmamış olan hükümlerin gerekçelerinin, 6526 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 6.3.2014 tarihinden itibaren en geç onbeş gün içerisinde yazılacağı öngörülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılacağı belirtilmiştir.

Hukuk devletinde kanun koyucu, yargılama hukukuna ilişkin kuralları belirleme ve bu çerçevede soruşturma makamlarının belirlenmesi, mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi, yargılama usulleri ve yapısı hakkında Anayasa'ya aykırı olmamak koşuluyla ihtiyaç duyduğu düzenlemeyi yapma konusunda takdir yetkisine sahip bulunmaktadır. Nitekim, Anayasa'nın 142. maddesinde, "*Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir.*" denilmek suretiyle bu husus hüküm altına alınmıştır.

İtiraz konusu kuralın konusunu oluşturan gerekçeli kararın "*onbeş günlük*" süre içerisinde yazılması, düzenleyici süre niteliğinde olup Anayasa'nın 142. maddesinde öngörülen "*yargılama usulü*" kavramının içerisinde yer almaktadır. Kanun koyucunun kapatılan mahkemelerle ilgili devir ve atama işlemlerinin düzenli bir şekilde gerçekleştirebilmesi için bu düzenlemeyi yaptığı açıktır. Kanun koyucu tarafından bu mahkemelerin yetkilerinin sonlandırılıp, dava dosyalarının başka mahkemelere devredilmesi sürecinde, henüz yazılmamış kararlarla ilgili olarak, 5271 sayılı Kanun'un 232. maddesinde yer alan onbeş günlük süreye, yeni bir onbeş günlük süre daha ilave edilmiştir. Bu şekilde gerekçeli kararların yazılarak tarafların ve kamuoyunun bilgisine sunulması, tutukluluk başta olmak üzere belirli hususların denetiminin sağlanması, böylece, yapılan görevin en iyi şekilde ve etkin olarak yerine getirilmesi amaçlanmıştır.

Söz konusu mahkemeler kapatılırken, gerekçeli kararı henüz yazılmamış olan dava dosyalarıyla ilgili olarak, bu gerekçelerin açıklanması için makul bir süre belirlenerek, bu durumun kural altına alınması hukuk güvenliği ilkesinin de bir gereğidir. Bireylerin haklarında verilen hükümlerin gerekçelerini makul bir sürede öğrenmeleri, özellikle tutuklu bırakılan kişiler yönünden, bu tutukluluğa itirazlarını daha etkin bir şekilde yapabilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla itiraz konusu kuralın, mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılacağı yönündeki Anayasa hükmüyle uyumlu olduğu açıktır.

Diğer yandan, hükmün açıklandığı bir davada gerekçeli kararın yazılması; dosyanın kapsamlı olması, suç ve sanık sayısının fazlalığı, gerekçenin olağandan uzun olması ya da yazılacak başka kararların bulunması gibi nedenlerle Kanunla belirlenen onbeş günlük süreden daha fazla bir zaman alabilir. Ancak kanun koyucunun istisnai nitelikte olan bu şekildeki dava dosyaları ile ilgili olarak değil, kapatılan mahkemelere yönelik genel bir düzenleme yapması gerektiğinden, düzenleyici süre niteliğindeki bu zaman dilimi kural olarak belirlenmiştir. Bu süre hak düşürücü olmayıp düzenleyici süre niteliğindedir. Bu nedenle kuralda hukuk devleti ilkesiyle çelişen bir yön de bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 141. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

21.2.2014 tarihli ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle, 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na eklenen geçici 14. maddenin beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 11.9.2014 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili

Serruh KALELİ

Başkanvekili

Alparslan ALTAN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN

Esas Sayısı : 2014/64
Karar Sayısı : 2014/140

Üye

M. Emin KUZ

Üye

Hasan Tahsin GÖKCAN